

YETKİ TESPİTİNDE ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN DURUMU

Prof. Dr. Nüvit GEREK
Anadolu Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Öğretim Üyesi

2495 Sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun"un 21. maddesinde özel güvenlik teşkilatı personelinin sendika, dernek ve siyasi partilere üye olamayacakları, bu yasağa uymayanların görevlerine ilgili kuruluşlarca son verileceği ifade edilmektedir¹.

1983 yılında yürürlüğe giren 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 21. maddesinde de bilindiği gibi, hizmet akdiyle çalışan bazı kişilerin sendika üyeliği yasaklanmıştır. Başlangıçta, askeri şahıslar, değişik kamu kuruluşlarındaki bazı üst kademe yöneticileri, öğrenciler, din ve ibadet işlerinde çalışanlar ve özel okul öğretmenleri olarak beş grupta düzenlenen üyelik yasağı daha sonra epeyce daraltılmıştır. 1988 yılında 3449 sayılı Kanunla ve 1995 yılında da 4101 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle bugün için, Sendikalar Kanununun 21. maddesinde üye olması yasak olanlar sadece "askeri şahıslar" olarak kalmıştır.

Sendika üyesi olamayacak askeri şahısların askerliği meslek edinmemiş askeri kişiler olduğu açıktır. Bu durumdaki kişiler muvazzaf askerlik görevlerini yaptıkları sürece sendikaya üye olamazlar. Ancak bunlar bir sendikaya üyeyken askere alınmışlarsa, sendika üyelikleri sona ermez ve üyelik ilişkileri askıda kalır. Sendika üyeliğinin askerlik süresince askıda olması nedeniyle de sendika üyeliği ile ilgili herhangi bir hak ve yükümlülük doğmayacaktır.

Bugün için sendika üyeliği yasaklanan iki grup kalmıştır. Yukarıda kısaca

açıklanmaya çalışıldığı gibi askeri şahıslar zaten sendika üyelikleri askıda kaldığı dönemde muvazzaf askerlik görevlerini yaptıklarından ve "işyerinde çalışan işçi" statüsünde olmadıklarından sendikaların yetki tespiti esnasında dikkate alınmayacaklardır.

Bu konuda tereddüt yoktur. Sendika üyesi olmaları yasaklanan diğer grup ise özel güvenlik görevlileridir.

Sendika üyelikleri 2495 sayılı Kanunla yasaklanan özel güvenlik görevlilerinin durumu uygulamada işçi sendikalarının yetki tespitinde ihtilaflara ve tereddütlere yol açmaktadır.

Öncelikle özel güvenlik görevlilerinin, çalıştıkları işyerlerinde "hizmet akdi ile çalışan işçi" statüsünde sayılıp sayılmayacaklarını değerlendirmek gerekmektedir. Bu kişilerin statüsü ve görecekleri hizmet, özel bir kanunla düzenlenmiş olmasından anlaşılacağı gibi, özelliği olan bir hizmettir. Buna rağmen özel güvenlik görevlilerinin "hizmet akdiyle çalışan işçi" statüsünde olduklarından kuşku duyulmamalıdır. Çalışan işyerinin özel bir işyeri veya kamuya ait bir işyeri olması da ne bu kişilerin statüleri açısından ne de sendika üyeliklerinin yasaklanması ve yasağın uygulanması açısından herhangi bir farklılık yaratmamaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus özel güvenlik görevlilerinin toplu iş sözleşmelerinden yararlanıp yararlanamayacaklarıdır.

⁽¹⁾ Bkz.: 2495 sayılı Kanun R.G. 24.7.1981 T., no:17410

Toplu iş sözleşmesinden yararlanabilecek işçiler öncelikle o işyerinde toplu iş sözleşmesine taraf olan işçi sendikasının üyesi işçilerdir. Bununla beraber sendika üyesi olmayan işçiler de istedikleri takdirde dayanışma aidatı ödemek suretiyle talep tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanabilirler. Yargıtay bazı kararlarında özel güvenlik görevlilerinin toplu iş sözleşmesinden yararlanamayacaklarını ileri sürmüştür². İlgili yargıtay kararlarındaki ortaklık özelliği, gerekçe olarak sendika üyesi olmaları yasaklananların toplu iş sözleşmesinden yararlanamayacaklarının ileri sürülmesidir.

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun, "Taraf sendika üyeliğinden ayrılma, çıkarılma veya üye olmamanın sonuçları" başlıklı 9. maddesi, dayanışma aidatı ödeyerek toplu iş sözleşmesinden yararlanılacağını ifade etmektedir. Madde metninde, özel güvenlik görevlilerine değinilerek bunların dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanabilecekleri belirtilmemiştir⁽²⁾. Ancak sendika üyesi olması yasaklananların, dayanışma aidatı ödeyerek bile olsa toplu iş sözleşmesinden yararlanamayacaklarına dair bir hüküm de bulunmamaktadır. 2822 sayılı Kanunun 9. maddesi, esasen sendika üyesi olmayanların, sendikanın taraf olduğu bir toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmelerine olanak sağlamayı amaçlamış bir düzenlemedir. Maddede hiç sendika üyesi olmamış işçilerin, veya üye iken kendi isteği ile sendika üyeliğinden ayrılan işçilerin ya da sendika üyeliğinden istekleri dışında ihraç edilmiş olan işçilerin dayanışma aidatı müessesesinden

yararlanabilecekleri ifade edilmektedir. Bu konuda herhangi bir ayırım yapılmamıştır.

Hiç sendika üyesi olmamak, toplu sözleşmeye taraf işçi sendikası üyeliğinden ayrılmak işçinin kendi iradesiyle verdiği bir karardır. Sendika üyeliğinden ihraç ise sendika üyesi işçinin kendi istek ve iradesi dışındaki bir gelişmedir. Ancak "sendika üyesi olmamak" işçinin kendi iradesi ile de olsa, kendi iradesi dışında da olsa sonuç değişmemekte ve dayanışma aidatı ödenmesi halinde toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmektedir. Sendika üyesi olmaları özel bir kanunla yasaklanan özel güvenlik görevlileri de kendi istek ve iradeleri dışında sendika üyesi olamamaktadırlar. Sadece üye olmalarının yasaklanmış olmasından ötürü toplu iş sözleşmelerinden yararlandırılmamaları, iş hukukunun temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Nitekim doktrinde pek çok yazar tarafından özel, güvenlik görevlilerinin dayanışma aidatı ödeyerek toplu iş sözleşmesinden yararlanabilecekleri görüşü savunulmuştur.³ Bugün için özel güvenlik görevlilerinin toplu iş sözleşmelerinden yararlanabilmeleri konusu son derece açıktır. Uygulamalar da bu yönde gelişmiştir.

Bugün uygulamada özel güvenlik görevlileriyle ilgili olarak karşımıza çıkan sorun, bu kişilerin yetki tespitinde, "işyerinde çalışan işçi" sayısına dahil edilip edilmeyeceklerdir. İşçi sayısı fazla olan ve sendikalaşma oranı fazla olan işyerlerinde özel güvenlik görevlilerinin dikkate alınıp alınmaması sonucu belki fazla etkilememektedir. Ancak işçi sayısı fazla olmayan, sendikalı ve sendikasız işçilerin oranlarının yakın olduğu işyerlerinde, özel güvenlik görevlilerinin toplam işçi sayısı

(2) Bkz.: Yarg. 9. H.D., 1989/7280 E. 1989/10563 K, 4.12.1989 T; Yarg. 9. H.D., 1990/14523 E, 1991/7791, 29.4.1991 T; Yarg. 9. H.D., 1994/11308 E, 1994/11197 K, 14.7.1994 T.

(3) Bkz.: Polat SOYER, "2495 Sayılı Yasaya Tabi özel Güvenlik Görevlilerinin Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma Sorunu", Çimento İşverenler Dergisi, Mayıs 1990, s. 15; Münir EKONOMİ, Yargıtayın 1988 Kararlarının Değerlendirilmesi, s. 134; Fevzi ŞAHLANAN, Yargıtayın 1989 Kararlarının Değerlendirilmesi, s. 151/152; Can TUNCAY, Yargıtayın 1990 Kararlarının Değerlendirilmesi, s. 102.

içerisinde dikkate alınıp alınmaması sonucu doğrudan etkileyebilmektedir. Konuyla ilgili olarak Yargıtayın da farklı kararları bulunmaktadır.

Yargıtayın 1987 yılında verdiği bir kararda, "işyerinde çalışan işçi sayısının tespitinde işveren vekili dışında, hizmet akdi ile çalışan herkesin (bu arada kuşkusuz hizmet akdi ile çalışan özel güvenlik görevlilerinin) hesaba katılması gerekir" şeklinde bir görüş ifade edilmiştir. ⁴

Yargıtayın 1994 yılında verdiği bir başka kararında da aynı görüşü sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bu karar, "yetki tespitinde çoğunluk için Bakanlığa bildirilmemişler dahil, başvuru tarihinde işyerinde çalışan işçilerin tamamı dikkate alınır" şeklindedir.

Diğer taraftan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 1996 yılındaki bir genelgesinde ⁵, 2495 sayılı Kanuna tabi özel güvenlik görevlilerinin, sendikaya üye olamayacakları için işçi sayısının tespitinde dikkate alınmayacakları öngörülmüştür. Aynı genelgede 625 sayılı Özel Öğretim kurumları Kanununa göre özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin de sendikaya üye olmaları yasaklandığından, bunların da işyerindeki çalışan işçi sayısı toplamında dikkate alınmayacakları ifade edilmiştir.

Bilindiği gibi 625 sayılı Kanun kapsamında, özel okullarda öğretmenlik yapanların sendika üyesi olma yasağı daha sonra kaldırılmış olduğundan bugün için bu gruptakilerin sendikalara üye olabilmelerine engel yoktur. Dolayısıyla toplam işçi sayısı içersine dahil edilecekleri de açıktır.

Ancak önemli olan husus, genelgede, hem özel güvenlik görevlileri, hem de özel

eğitim kurumları öğretmenleri için toplam işçi sayısında dikkate alınmamalarının gerekçesi olarak, "sendikaya üye olmamalarının" gösterilmesidir.

Konu ile ilgili olarak "T.C. İstanbul 7. İş Mahkemesinde, EAS Akümülatör Plastik ve Isı Sanayi A.Ş. işyerindeki bir dava sonuçlandırılmış ve yerel mahkeme, özel güvenlik görevlilerinin işyerindeki toplam işçi sayısına dahil edilmemesi gerektiği yönünde karar vermiştir ⁶. Yerel mahkemenin kararına karşı temyize gidilmiş ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, yerel mahkemenin kararının onanmasına karar vererek, özel güvenlik görevlilerinin, işyerinde çalışan toplam işçi sayısına dahil edilmemesi şeklindeki görüşü doğru bulunmuştur ⁷.

Mevzuat hükümlerinin ve yüksek mahkeme kararlarının, amaca dönük olarak dikkatle değerlendirilmesi yapıldığında, yukarıda değinilen Bakanlık genelgesindeki görüşün ve buna paralel hüküm veren sonraki Yargıtay kararının isabetli olduğu sonucuna varılabilir.

İşçi sendikalarının yetki tespitinde sonucu belirleyecek unsur, Türkiye çapında % 10 barajı aşmış bir sendikanın işyerinde salt çoğunluğa sahip olup olmamasıdır. İlgili sendikanın bu çoğunluğa sahip olup olmaması ise, işyerinde işçi statüsünde çalışanların özgür iradeleriyle bu sendikaya üye olmalarına veya olmamalarına bağlıdır. Önemli olan husus, pozitif veya negatif sendika özgürlüğü çerçevesinde, özgür iradelerin kullanılmasıdır⁸. Sendika üyeliğinin güvencesi de üye olup olmama konusundaki tercihin rahatça kullanılabilmesini amaçlar ve düzenler. Dolayısıyla sendikaların yetki tespiti yapılırken, işyerinde işçi statüsünde çalışan herkes değil, "sendika üyesi olup

(4) Yarg. 9. H.D., 1987/3006 E, 1987/3382 K, 30.3.1987 T.

(5) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genelgesi, 2.5.1996 T., No: 1996/9.

(6) Bkz.: T.C. İstanbul 7. İş Mahkemesi, 1995/644 E, 1996/790 K.

(7) Bkz.: Yarg. 9. H.D., 1997/1138 E., 1997/1970 K.

(8) Bkz.: Kenan TUNÇOMAĞ/Tankut CENTEL, İş Hukukunun Esasları, Beta Ya., İstanbul 1999, s. 227-235; Ercan GÜVEN/UFUK AYDIN, İş Hukuku, 2.B., Anadolu Üni. Ya.No: 1043. İİBF Ya.No: 145, Eskişehir, 2000, s. 158-162.

olmamak konusunda yasal açıdan özgür iradesini kullanabilecek durumda olanlar" dikkate alınmalıdır.

Sendika üyesi olup olmama konusunda tercih yapma olanakları kanunla yasaklanmış olan kişilerin, toplam çalışan işçi sayısına dahil edilmeleri doğru değildir. Özel güvenlik görevlilerin toplam işçi sayısına dahil edilirse, bunların tamamının, peşinen ilgili sendikaya yani yetki isteyen sendikaya karşı oldukları sonucu çıkar. Oysa böyle bir sonuç ne bu kişilerin tamamının gerçek iradesini yansıtır ne ne sendika üyeliği ve toplu pazarlık

sisteminin gerçek amaçlarıyla bağdaşır. Özel güvenlik görevlilerinin, özgür iradeleriyle tercih yapma olanağına sahip olan diğer işçilerle bir tutularak, işyerinde çalışan toplam işçi sayısına dahil edilmeleri daha başlangıçtan yetki işlemlerinin zorlaştırılması anlamına gelir.

Sendikaların yetki tespitini özgür iradeler belirlemelidir. Özgür iradelerin tam olarak kullanılmamasının uygulamada çeşitli nedenleri olduğu bilinmektedir. Ancak dileğimiz yargı kararlarının bu nedenler arasında olmamasıdır.

YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA KEMALETTİN YILMAZ BAŞKAN VEKİLLİĞİ'NE İSE ORHAN YAĞLI SEÇİLDİ.

Sendikamız Yönetim Kurulu 12 Aralık 2000 tarihinde Ana Tüzüğümüz uyarınca toplanarak yeniden görev bölümü yapmıştır. Yapılan görev bölümü sonucunda Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Personel Genel Müdürü **Kemalettin YILMAZ**, Başkan Vekilliği'ne ise Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdür Yardımcısı **Orhan YAĞLI** oybirliği ile seçilmiştir.

Kemalettin YILMAZ
Yönetim Kurulu Başkanı

Orhan YAĞLI
Yönetim Kurulu Başkan V.

TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi olarak yöneticilerimizi yeni görevlerinde tebrik eder, başarılarının devamını dileriz.